

بررسی نقش توانمندی‌های منش والدین در تبیین اجتماعی‌سازی هیجانی با توجه به نقش میانجی‌گری نظم‌بخشی هیجان

تاریخ ارسال مقاله: 1401/11/5 تاریخ پذیرش مقاله: 1401/12/29

علیرضا شریفی اردانی^{1*}، فاطمه یاوری²، فریده سادات سجادی پور³، سمیه یزدانی⁴، غلام رضا اکرمی ابرقوئی⁵

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: ویژگی‌ها و صفات والدین نقش مهمی در نحوه اجتماعی‌سازی فرزندانشان به لحاظ هیجانی دارند، از این رو هدف این پژوهش، بررسی نقش توانمندی‌های منش والدین در تبیین سبک‌های اجتماعی‌سازی هیجانی فرزندان با توجه به نقش میانجی‌گر نظم‌بخشی هیجان بود.

روش: روش پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد در سال تحصیلی 1400-1401 بود. حجم نمونه 300 نفر و با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند که در نهایت 286 نفر پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کردند. ابزارهای پژوهش شامل پرسش‌نامه‌های شیوه‌های برخورد با هیجان‌ات منفی کودکان (CCNES)، مشکلات در نظم‌بخشی هیجانی (DERS) و آزمون مختصر توانمندی‌های منش (BST) بودند. جهت تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS23 و همچنین جهت انجام معادلات ساختاری از نرم‌افزار PLS-SEM3 استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد که توانمندی منش تبیین‌کننده CCNE حمایتی ($\beta=0/18$, $p=0/16$) نبود، اما به طور منفی تبیین‌کننده CCNE غیر حمایتی ($\beta=-0/57$, $p=0/001$) بود. توانمندی‌های منش والدین تبیین‌کننده مثبت تنظیم هیجان ($\beta=0/55$, $p=0/001$) بود. یافته‌ها نشان داد تنظیم هیجان تبیین‌کننده CCNE حمایتی ($\beta=-0/09$, $p=0/59$) و CCNE غیر حمایتی ($\beta=-0/07$, $p=0/73$) نیست. اثرات غیرمستقیم توانمندی منش والدین به CCNE حمایتی و غیر حمایتی با توجه به نقش واسطه‌ای تنظیم هیجانی غیر معنی‌دار است.

نتیجه‌گیری: به طور کلی بر اساس نتایج می‌توان گفت که توانمندی‌های منش شخصیت که تشکیل‌دهنده فضیلت‌های انسان هستند، می‌توانند منجر به افزایش تنظیم هیجانی و همچنین منجر به کاهش برخوردهای غیر حمایتی CCNE در والدین گردند.

کلمات کلیدی: توانمندی‌های منش والدین، اجتماعی‌سازی هیجانی، تنظیم هیجان، شیوه‌های برخورد با هیجان‌ات منفی کودکان (CCNES)

1. دکترای روان‌شناسی تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
* نویسنده مسئول sharifiardani88@gmail.com

2. مربی گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

3. مربی گروه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

4. کارشناس ارشد آموزش و بهسازی منابع انسانی، دانشکده علوم انسانی، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.

Investigating the Role of Parents' Character Strengths in Explaining Emotional Socialization Concerning the Mediation Role of Emotion Regulation

Received: 2023/02/04 Accepted: 2023/03/20

Alireza sharifi ardani¹, Fatemeh Yavari², Farideh Sadat Sajjadipour³, Somayeh Yazdani⁴,
Gholamreza Akrami Abargoi⁵

Original Article

Abstract

Introduction: The characteristics and traits of parents play an important role in the emotional socialization of their children, so the purpose of this research was to investigate the role of parents' character strengths in explaining the emotional socialization styles concerning the mediator role of emotion regulation.

Methods: The research method is a descriptive correlation. The statistical population was the parents of primary school students in Yazd in the academic year 2020-2021. The sample size was 300 people and they were selected by the multi-stage cluster sampling method, and finally, 286 people completed the questionnaires. Research measurements included the Coping with Children's Negative Emotions Scale (CCNES), Difficulties in Emotion Regulation Scale (DERS), and Brief Strength Test (BST). SPSS23 and PLS-SEM3 software was used for data analysis.

Result: The results showed that parents' character strengths do not explain supportive CCNE ($\beta=0.18$, $p=0.16$), but negatively explain non-supportive CCNE ($\beta=-0.57$, $p=0.001$). Character strengths are a positive explainer of emotion regulation ($\beta=0.55$, $p=0.001$). The findings showed that emotion regulation does not explain supportive CCNE ($\beta = -0.09$, $p = 0.59$) and non-supportive CCNE ($\beta = -0.07$, $p = 0.73$). The indirect effects of parents' character strengths on supportive and non-supportive CCNE due to the mediating role of emotional regulation are not significant.

Conclusion: In general, it can be said that the character strengths that constitute human virtues can lead to an increase in emotional regulation in parents and, on the other hand, lead to a decrease in non-supportive CCNE in parents.

Keywords: Parents' Character Strengths, Emotional Socialization, Emotion Regulation, Coping Styles with Children's Negative Emotions (CCNE)

1. PhD in Educational Psychology, Department of psychology and Educational Science, University of Shiraz, Shiraz, Iran

*Corresponding Author: sharifiardani88@gmail.com

2. Instructor, Department of psychology and Educational Science, Faculty of Humanities. Payam Noor University, Tehran, Iran

3. Instructor, Department of psychology and Educational Science, Faculty of Humanities. Payam Noor University, Tehran, Iran

4. MSc. in Human Resources Education and Improvement, Faculty of Humanities. Imam Javad University College, Yazd, Iran

5. MSc. in guidance and counseling, Faculty of Humanities, Yazd University, Yazd, Iran

مقدمه

کودکان در فرآیند اجتماعی شدن یاد می‌گیرند که چگونه در خانه، مدرسه و در حین تعامل با همسالان برخورد شایسته‌ای داشته باشند آن‌ها با رسیدن به نوجوانی و بزرگسالی، به محیط‌های جدید مدرسه و محل کار وارد می‌شوند و باید یاد بگیرند که چگونه نقش شریک در زندگی زناشویی، والد بودن را ایفا کنند و در نهایت چگونه به عنوان یک عضو مسن‌تر جامعه رفتار کنند. بیشتر تحقیقات بر روی اجتماعی شدن در دوران کودکی و همچنین بر نقش والدین در آن تمرکز دارد. تمرکز بر کودکان نشان‌دهنده این واقعیت است که باید در این زمینه چیزهای زیادی آموخت، از جمله تنظیم هیجان‌هایی مانند پریشانی و خشم، شایستگی اجتماعی، آسیب نرساندن به دیگران، کمک و درک دیدگاه دیگران. تمرکز بر والدین نشان‌دهنده این واقعیت است که والدین از نظر بیولوژیکی برای مراقبت از فرزندان خود آماده هستند و به‌طور کلی این وظیفه توسط جامعه به آن‌ها محول می‌شود. از نظر دانشمندان یکی از مهم‌ترین وظایف خانواده، اجتماعی کردن کودکان است به طوری که پژوهش‌گران بر این باورند که خانواده نخستین بافت مؤثر در رشد و به ویژه رشد اجتماعی کودکان است (برونفن برنر و موریس¹، 2006؛ مک نیل و زمن²، 2021؛ دنهام، فریر، باست³، 2020). والدین می‌توانند به روش‌های گوناگونی بر اجتماعی شدن فرزندان خود اثر بگذارند که این اجتماعی شدن، خود را در شایستگی و مهارت‌های اجتماعی نشان می‌دهد (آیزنبرگ⁴، 2020؛ گودلسکی، ایدن، شیسلر، و لیوینگستون⁵، 2020؛ مک نیل و زمن، 2021). به باور دانشمندان فهم هیجانی در دوره پیش‌دبستانی به سرعت رشد می‌یابد و این فهم به کودکان خردسال کمک می‌کند تا بینش بیشتری نسبت به حالات روانی دیگران داشته باشند و در موقعیت‌های هیجانی رفتار خود را تنظیم کنند (اورنقی، آگلیاتی، پپ و گابولا⁶، 2019؛ آیزنبرگ، 2020).

واکنش والدین به هیجان‌های فرزندان یکی از ساز و کارهای مستقیم اجتماعی شدن در نظر گرفته می‌شود (آیزنبرگ، کامبرلند و اسپینارد⁷، 1998؛ آیزنبرگ، 2020). به عنوان مثال، وقتی کودک هنگام باخت در بازی، با فریاد زدن و پرتاب اسباب‌بازی، با عصبانیت واکنش نشان می‌دهد، والدین با کمک به کودک به او آرامش می‌دهند و الگوسازی جهت پاسخ بهتر در او ایجاد می‌کنند. کودکان واکنش والدین نسبت به هیجان‌ها را می‌بینند و سپس یاد می‌گیرند که واکنش‌ها و هیجان‌های مناسب در هر موقعیت چیست و این که چگونه هیجان‌های خود را در موقعیت‌های مشابه ابراز کنند (پارک و مک داوول⁸، 1998؛ پاور⁹، 2004)؛ بنابراین کودکان تحت تأثیر واکنش‌های والدین در موقعیت‌های هیجانی قرار دارند، این واکنش‌های والدین در پژوهش‌ها تحت عنوان اجتماعی‌سازی هیجانی¹⁰ شناخته شده است و پژوهش‌های گسترده‌ای را به خود جلب نموده است (آیزنبرگ، 2020؛ کوآی¹¹ و همکاران، 2020؛ گودلسکی و همکاران، 2020؛ مک نیل و زمن¹²، 2021).

مطابق با نظریه اجتماعی‌سازی هیجانی، آیزنبرگ، فابس و مورفی¹³ (1996) شش سبک والدین در واکنش به هیجان‌های منفی فرزندان را معرفی کردند. این سبک‌ها شامل واکنش متمرکز بر مسئله¹⁴ (PFR) که بیانگر میزان کمک والدین در حل

1. Morris
2. Mcneil & Zeman
3. Denham, Ferrier & Bassett
4. Eisenberg
5. Godleski, Eiden, Shisler, & Livingston
6. Ornaghi, Agliati, Pepe, & Gabola
7. Eisenberg, Cumberland, & Spinrad
8. Parke, & Mc Dowell
9. Power
10. Emotion Socialization
11. Cui
12. Mcneil, Zeman
13. Eisenberg, Fabes & Murphy
14. Problem-Focused Reaction (PFR)

مشکلی است که باعث ناراحتی کودک شده است؛ واکنش متمرکز بر هیجان¹ (EF)، که نشانگر میزان پاسخگویی والدین با راهبردهایی است که برای کمک به بهتر شدن احساس کودک، طراحی شده است؛ واکنش تشویق ابراز هیجانی² (EE)، بیانگر درجه‌ای است که والدین فرزندان را به ابراز هیجان منفی یا حالات عاطفی منفی، تشویق می‌کنند؛ واکنش‌های به حداقل رساندن³ (MR)، درجه‌ای است که والدین از جدی بودن اوضاع می‌کاهند یا مشکل کودک یا واکنش پریشانی او را کم‌رنگ یا کم‌اهمیت نشان می‌دهند. واکنش پریشانی⁴ (DR)، بیانگر میزان استرس والدین در هنگام ابراز هیجان منفی در کودکان است؛ واکنش‌های تنبیهی⁵ (PR)، نیز میزان واکنش‌های تنبیهی والدین است که باعث کاهش مواجهه یا نیاز به مقابله با هیجان‌های منفی فرزندان نشان می‌شود (آیزنبرگ، فابس و مورفی، 1996). یکی از سؤالاتی که همواره مورد توجه محققان بوده عواملی است که می‌تواند رفتار و نحوه فرزند پروری والدین را تحت تأثیر قرار دهند. مدل‌های مرتبط با فرزند پروری به عوامل گوناگونی اشاره داشته‌اند، بلسکی⁶ (1984) در مدل فرایند فرزند پروری⁷، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده رفتار والدین را ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها معرفی می‌کند و پژوهشگران نیز بر این باورند که شخصیت و سایر صفات، نحوه پاسخ والدین به موقعیت‌های مختلف فرزند پروری را تحت تأثیر قرار می‌دهد (پورشتاین، هان، هاینز⁸، 2011؛ تاربان و شاو⁹، 2018). در ارتباط با ویژگی‌های شخصیتی محققان و روان‌شناسان مثبت‌گرا نیز با تمرکز بر رفاه فردی و اجتماعی در پی ویژگی‌های مثبت فردی هستند (سلیگمن و سیکسزنت میهالی¹⁰، 2014). پترسون و سلیگمن¹¹ (2004) جهت طبقه‌بندی ویژگی‌های مثبت، طبقه‌بندی ارزش‌ها در عمل (VIA)¹² را ارائه دادند که نشان‌دهنده توانمندی‌ها و فضایی است که ساختار منش خوب¹³ را در برمی‌گیرد (پرویر، 2021). آن‌ها طی پژوهشی توانمندی‌ها را از یک جستجوی گسترده متون که طیف وسیعی از منابع را در بر می‌گرفت، شناسایی کرده‌اند. پترسون و سلیگمن (2004) شش دسته از فضیلت‌های اصلی را شناسایی کردند که در آن‌ها 24 توانمندی شخصیت قابل اندازه‌گیری است که در زیر به آن اشاره می‌شود.

1) فضیلت خرد و دانش¹⁴ که مستلزم کسب و استفاده از دانش است و شامل توانمندی‌های خلاقیت (اندیشیدن به روش‌های بدیع و سازنده برای انجام کارها)، کنجکاوی (علاقه داشتن به تمام تجربیات جاری)، نگرش باز (اندیشیدن به چیزها و بررسی آن‌ها از همه جهات)، عشق به یادگیری (تسلط بر مهارت‌های جدید، موضوعات و مجموعه‌های دانش) و دیدگاه و بینش (توانایی ارائه مشاوره عاقلانه به دیگران). 2) فضیلت شجاعت¹⁵ که اعمال اراده برای دستیابی به اهداف در مواجهه با مخالفت‌ها است و شامل توانمندی‌های شجاعت (عدم کوتاهی در مواجهه با تهدید، چالش، دشواری یا درد)، پشتکار (تمام کردن کاری که شروع می‌شود)، صداقت (گفتن حقیقت و ابراز خود به شیوه‌ای واقعی) و ذوق و شوق (زندگی با هیجان و انرژی) است. 3) فضیلت انسانیت¹⁶ نیز شامل توانمندی‌ها بین فردی چون عشق (ارزش دادن به روابط نزدیک با دیگران)، مهربانی (انجام احسان و کارهای

1. Emotion-Focused Reaction (EFR)
2. Expressive Encouragement (EE)
3. Minimization Reactions (MR)
4. Distress Reactions (DR)
5. Punitive Reactions (PR)
6. Belsky
7. Parenting Process Model
8. Bornstein, Hahn & Haynes
9. Taraban & Shaw
10. Seligman & Csikszentmihalyi
11. Peterson And Seligman
12. Values-in-Action (VIA) Classification
13. Good Character
14. Wisdom and Knowledge
15. Courage
16. Humanity

خوب برای دیگران) و هوش اجتماعی (آگاهی از انگیزه‌ها و احساسات خود و دیگران) است (پترسون و سلیگمن، 2004).⁴ فضیلت عدالت¹ که زیربنای زندگی اجتماعی سالم است و شامل توانمندی‌های کار گروهی (به عنوان عضوی از یک گروه بودن) انصاف (بر اساس مفاهیم انصاف و عدالت با همه افراد یکسان رفتار می‌کند) و رهبری (سازمان‌دهی فعالیت‌های گروهی و مشاهده آن) است. 5) فضیلت اعتدال² که از افراط و تفریط جلوگیری می‌کند و شامل توانمندی‌های بخشش (بخشش کسانی که مرتکب اشتباه شده‌اند)، فروتنی (تواضع و خود را کم اهمیت جلوه دادن و برجسته کردن دستاوردها یا کمک‌های دیگران)، احتیاط (مراقب انتخاب‌های خود، عدم گفتن یا انجام کارهایی که ممکن است بعداً پشیمان شوند) و خود تنظیمی (تنظیم آنچه فرد احساس می‌کند و انجام می‌دهد) است. 6) فضیلت تعالی³ که ارتباط را با جهان بزرگ‌تر ایجاد می‌کند و معنا می‌بخشد و شامل توانمندی‌های قدردانی از زیبایی و برتری (توجه و قدردانی از زیبایی، برتری یا عملکرد ماهرانه در همه حوزه‌های زندگی)، سپاسگزاری (آگاه بودن و سپاسگزاری از چیزهای خوبی که اتفاق می‌افتد)، امید (انتظار بهترین‌ها و تلاش برای رسیدن به آن)، شوخ‌طبعی (دوست داشتن به خندیدن و شوخی کردن، لبخند زدن به دیگران) و معنویت (داشتن باورهای منسجم در مورد هدف و معنای بالاتر زندگی) است (پترسون و سلیگمن، 2004).

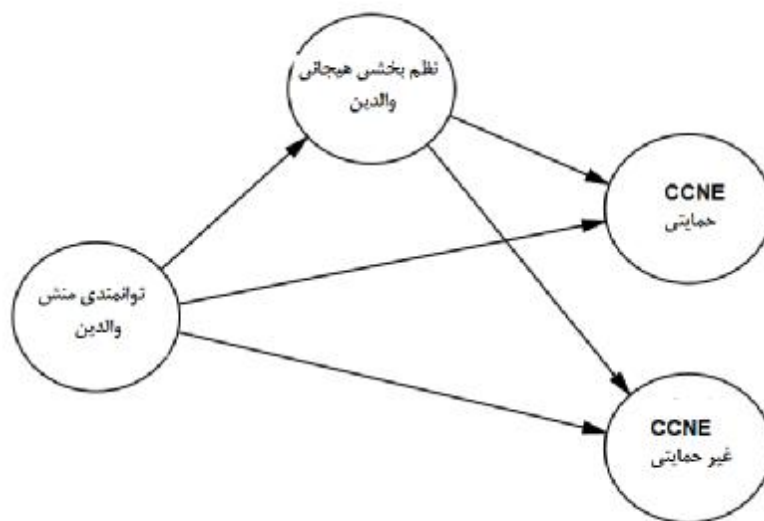
دانشمندان در فرایند رشد و اجتماعی شدن کودکان علاوه بر ویژگی‌های شخصیتی، بر رفتارهای والدین به ویژه بر تنظیم هیجانی تاکید دارند. در همین راستا هازل و پالی⁴ (2020) نیز در پژوهش خود نشان دادند تنظیم هیجان والدین به دلیل میزان مشارکت آن‌ها در حل و فصل مشکلات هیجانی و رفتاری دوران کودکی، از اهمیت بالایی برخوردار است. این محققان بر این باورند که تنظیم هیجانی والدین می‌تواند منجر به ارتقای رشد هیجانی کودک شود. تنظیم هیجان شامل همه راهبردهای آگاهانه و ناخودآگاهی است که افراد برای افزایش، حفظ یا کاهش یک یا چند جزء از یک پاسخ هیجانی از آن‌ها استفاده می‌کنند (گراس، 2001؛ به نقل از بونفورد و همکاران، 2020). پژوهش‌ها به نقش و اهمیت هیجان و تنظیم هیجانی در سازگاری کودکان و حتی اجتماعی شدن آن‌ها اشاره کرده اند و نشان می‌دهند که رفتارهای مثبت والدین مانند مراقبت والدین، صمیمیت و حمایت به شدت با سازگاری بهتر کودکان و نوجوانان مرتبط است (زیمرمن، آیزمان و فلک، 2008⁵؛ موران، توریانو و گنتزلر⁶، 2018). نتایج پژوهش‌ها نشان دادند وضعیت هیجانی والدین مانند گرمی هیجانی والدین⁷، به عنوان یک بعد مثبت از رفتارهای والدینی، نقش مهمی در نحوه فرزندپروری آن‌ها دارد (هوفر، گاندر، هوگه و روچ⁸، 2020). محققان گرمی هیجانی والدین-کودک را زیربنای ظرفیت فرزند پروری مثبت و به عنوان یک عامل محافظتی که تأثیر منفی تجربیات نامطلوب کودکان را کاهش می‌دهد و رشد سازگاری اجتماعی کودکان را تسهیل می‌کند، در نظر می‌گیرند (داسپ، رتوت، راموس، شاپیرو و گایلا⁹، 2018؛ رویز، تیلور و کاوین¹⁰، 2020). همچنین در پژوهش‌های داخلی نیز پژوهشی نشان داد که نحوه برخورد والدین در موقعیت‌های هیجانی می‌تواند منجر به اجتماعی شدن فرزندان گردد (شریفی اردانی و خرمائی، 1401).

پیشینه‌های پژوهش نشان‌دهنده تأثیر توانمندی‌های منش بر پیامدهای مثبت روان‌شناختی است به طوری که واگنر، گاندر، پرویر و روچ¹¹ (2020) در پژوهشی روابط قوی بین توانمندی‌های منش با ابعاد مختلف بهزیستی روان‌شناختی را نشان دادند و

1. Justice
2. Temperance
3. Transcendence
4. Hajal, & Paley
5. Zimmermann, Eisemann, & Fleck
6. Moran, Turiano, & Gentzler,
7. Parental emotional warmth
8. Höfer, Gander, Höge, & Ruch
9. Daspe, Reout, Ramos, Shapiro, & Gayla
10. Ruiz, Taylor, & Cavin
11. Wagner, Gander, Proyer, & Ruch

باومن، روچ، مارگلیش، گاندر و واگنر¹ (2020) نیز نشان دادند که توانمندی‌های منش برای حفظ و تقویت رضایت از زندگی مهم است، که توسط پژوهش‌های دیگری نیز مورد تأیید قرار گرفت (هافمن، هاینتر، پانگ و روچ²، 2020؛ هوفر، گاندر، هوگه و روچ، 2020). با توجه به مطالبی که بیان شد به نظر می‌رسد توانمندی‌های منش والدین ویژگی‌های مثبت منشی هستند که دارای اثرات و پیامدهای روان‌شناختی مثبت برای افراد است و والدین نیز از این قاعده مستثنی نیستند (بورشتاین، هان، هاینز، 2011؛ و تاربان و شاو، 2018) و این پیامدها می‌توانند خود را در نحوه برخورد والدین با فرزندان به ویژه در موقعیت‌های اجتماعی و همچنین تنظیم هیجانی نشان دهند.

با توجه به بررسی‌های انجام شده تاکنون پژوهشی به بررسی نقش توانمندی‌های منش و تنظیم هیجان والدین در اجتماعی شدن فرزندان نپرداخته؛ بنابراین فهم روابط ساختاری بین این متغیرها می‌تواند نقش مهمی در فهم چگونگی شکل‌گیری اجتماعی سازی هیجانی والدین داشته باشد که منبع مهمی برای رشد اجتماعی فرزندان است. بر اساس نظریات و مطالبی که مطرح شد، پژوهش حاضر به دنبال فهم این است که آیا توانمندی منشی والدین می‌تواند به طور مستقیم و یا به واسطه تنظیم هیجان، نقش پیش‌آیند و تبیین‌کننده برای شیوه‌های اجتماعی سازی هیجانی داشته باشند؟ مدل مفهومی پژوهش در شکل (1) مشاهده می‌شود.

شکل 1. مدل مفهومی پژوهش

روش

این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی است. برای بررسی فرضیه‌های تحقیق از روش تحلیل معادلات ساختاری استفاده گردید. جامعه آماری شامل کلیه والدین دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر یزد بودند که در سال تحصیلی 1400-1401 در مدارس شهر یزد مشغول به تحصیل بودند. تعداد کل دانش‌آموزان مقطع ابتدایی در دو منطقه شهر یزد حدود 83000 نفر، ناحیه یک 39000 دانش‌آموز (19000 دختر؛ 20000 پسر) و ناحیه 2 دارای 44000 دانش‌آموز (21000 دختر و 23000 پسر) برآورد شد. از این جامعه با توجه به نظر کلاین³ (2015) مبنی بر انتخاب حجم نمونه بر اساس 10 تا 20 نفر برای هر پارامتر، حجم نمونه 300 نفری به

1. Baumann, Ruch, Margelisch, Gander, & Wagner

2. Hofmann, Heintz, Pang, & Ruch

3. Kline

روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند، برای این منظور، فهرست مدارس تهیه و با رعایت نسبت جنسیتی در دانش‌آموزان، سطح تحصیلی جمعیت هر منطقه، مدارس انتخاب و پس از انتخاب مدارس، کلاس‌ها به طور تصادفی انتخاب و از طریق دانش‌آموزان، والدین آن‌ها برای شرکت در پژوهش انتخاب شدند. تعداد 286 نفر از والدین پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کردند. لازم به ذکر است که با توجه به شیوع ویروس کرونا، پرسش‌نامه‌ها به صورت آنلاین طراحی و در اختیار والدین قرار گرفت و به منظور رعایت موازین اخلاقی پژوهش، علاوه بر راهنمایی‌های لازم در دستورالعمل پرسش‌نامه‌ها، به والدین اطمینان داده شد که اطلاعات فقط در راستای اهداف تحقیق است و شرکت‌کنندگان بدون ذکر مشخصات هویتی در پژوهش شرکت کردند. در این پژوهش توانمندی منش والدین به عنوان متغیر برون‌زا، تنظیم هیجان به عنوان متغیر میانجی و شیوه‌های اجتماعی سازی هیجانی والدین به عنوان متغیر درون‌زا مورد توجه قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه 23 و برای انجام معادلات ساختاری از نرم‌افزار SmartPLS3 استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

الف) مقیاس شیوه‌های برخورد با هیجان‌های منفی کودکان (CCNES):¹ این مقیاس که توسط فابس، آیزنبرگ و برنزویگ² (1990) تهیه و اعتبار سنجی شده است، از 12 سناریوی فرضی از شرایط اجتماعی که فرزندان در آن‌ها دچار هیجان‌های منفی و پریشانی می‌شوند، تشکیل شده است و در این موقعیت‌ها 6 سبک CCNE مورد ارزیابی قرار می‌دهد، که شامل CCNE مسئله محور، هیجان محور، تشویق ابراز هیجان، کمینه ساز، تنبیهی و پریشانی است. این مقیاس در یک طیف لیکرت 7 درجه‌ای (1 بسیار بعید تا 7 بسیار محتمل) نمره‌گذاری می‌شود. فابس، پولین، آیزنبرگ و مادن-دردیچ³ (2002)، آلفای کرونباخ برای این 6 سبک CCNE را بین 0/69 تا 0/85 محاسبه کرده‌اند و همچنین در پژوهش آنان روایی محتوایی CCNES از لحاظ نظری با سایر مقیاس‌های مشابه دیگر سازگار و همگرا بود. شریفی اردانی و خرمایی (1401) جهت استفاده از این ابزار در پژوهش خود تحلیل عامل تأییدی به روش PLS-SEM انجام دادند که شاخص‌های برازش مدل در سطح قابل قبولی قرار داشت (SRMR=0/089 و NFI=0/68) و پایایی به روش آلفای کرونباخ برای CCNE مسئله محور 0/72؛ متمرکز بر هیجان 0/67؛ تشویق ابراز هیجان 0/63؛ کمینه سازی 0/62؛ تنبیهی 0/66 و برای پریشانی 0/62 محاسبه شد و همچنین میزان آلفای کرونباخ برای نمره کل CCNES برابر با 0/77 بود. در پژوهش حاضر نیز روایی و پایایی مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول (3) قابل مشاهده است.

ب) مقیاس مشکلات در نظم‌بخشی هیجانی (DERS):⁴ این مقیاس توسط گراتز و روئمر⁵ (2004) تهیه و اعتبار یابی شد. این مقیاس دارای 36 گویه و شش عامل (1 عدم پذیرش پاسخ‌های هیجانی، 2 مشکل در اشتغال به رفتار هدفمند، 3 مشکل در کنترل تکانه، 4 عدم آگاهی هیجانی، 5 دسترسی محدود به راهبردهای نظم‌بخشی هیجانی و 6 عدم وضوح هیجانی را تأیید نمود (گراتز و روئمر، 2004). همچنین این مقیاس از همسانی درونی بالایی (0/93) برخوردار است. روایی و اعتبار این مقیاس برای اولین توسط خان‌زاده، سعیدیان، حسین چاری و ادیسی (1391) در جامعه ایرانی مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش، بررسی ساختار عاملی این مقیاس شش عامل را نشان داد که با پژوهش گراتز و روئمر (2004) هماهنگ بود. این پژوهش ضرایب آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس‌های این پرسش‌نامه را بین 0/86 تا 0/88 و ضریب اعتبار باز آزمایشی پس از یک

1. Coping with Children's Negative Emotions Scale (CCNES)
 2. Fabes, Eisenberg & Bernzweig
 3. Fabes, Poulin, Eisenberg, & Madden-Derdich
 4. Difficulties in Emotion Regulation Scale (DERS)
 5. Gratz & Roemer

هفته، برای زیر مقیاس‌ها بین 0/79 تا 0/91 را گزارش کردند. لازم به ذکر است که در پژوهش حاضر از نسخه مثبت (نمره گذاری معکوس) مقیاس مشکلات در نظم‌بخشی هیجانی استفاده شد و روایی و اعتبار پرسش‌نامه نیز از طریق همسانی درونی و تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفت. در پژوهش حاضر جهت استفاده از این ابزار تحلیل عامل تأییدی صورت گرفت و گویه 20 از مؤلفه رفتار هدفمند، گویه‌های 3 و 24 از مؤلفه کنترل تکانه، گویه 34 از مؤلفه وضوح هیجانی، گویه 10 از مؤلفه آگاهی هیجانی و گویه 22 از مؤلفه راهبردهای تنظیم هیجان دارای بار عاملی کمتر از 0/40 بودند که از تحلیل حذف‌شده‌اند. مدل نهایی به لحاظ شاخص‌های برازش مدل قبل از اصلاح مدل (SRMR=0/098 و NFI=0/66) و بعد از اصلاح مدل (SRMR=0/081 و 0/73) است که نشانگر بهبود شاخص‌ها بعد از اصلاح مدل است و آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های آگاهی هیجان 0/82، راهبرد تنظیم هیجان 0/82، رفتار هدفمند 0/85، وضوح هیجانی 0/73، پذیرش هیجان 0/90 و کنترل تکانه 0/87 برآورد شد که همه در سطح مناسبی قرار دارند. ضریب پایایی ترکیبی (CR) برای نمره کل و همچنین همه مؤلفه مقیاس مشکلات در نظم‌بخشی هیجانی بالاتر از 0/70 است که نشان‌دهنده پایایی ترکیبی قابل قبول است.

ج) آزمون مختصر توانمندی‌های منش (BST):¹ این مقیاس توسط پترسون و سلیگمن (2004) تهیه و اعتبار یابی شد. BST شامل 24 عبارت مثبت است که می‌تواند در مقیاس لیکرت 5 درجه‌ای با گزینه‌های پاسخ از هرگز (1) تا همیشه (5) پاسخ داده شود. به‌طور کلی، نمرات می‌تواند از حداقل 24 تا حداکثر 125 متغیر باشد و امتیاز بالا نشان‌دهنده حضور بیشتر توانمندی‌های منش است. پترسون و سلیگمن (2004)، ضریب آلفای کرونباخ BST را برای خردمندی (0/70)، شجاعت (0/72)، انسانیت (0/71)، عدالت (0/71)، اعتدال (0/70) و تعالی (0/73) گزارش کردند. در پژوهشی زیبر، کمال و آرتمووا² (2018)، برای نمره کل BST ضریب آلفای کرونباخ 0/82 و برای خرده مقیاس‌ها ضریب 0/71-0/79 را گزارش کردند. با توجه به این که در پژوهش‌های داخلی بیشتر از نسخه 48 گویه‌ای پرسش‌نامه توانمندی‌های منش استفاده‌شده و هنوز پژوهشی به بررسی شاخص‌های روان‌سنجی BST 24 گویه‌ای نپرداخته است، بنابراین در پژوهش حاضر جهت استفاده از این ابزار تحلیل عامل تأییدی صورت گرفت. با توجه نتایج تحلیل عاملی تأییدی گویه 4 از مؤلفه خردمندی، گویه 6 از مؤلفه شجاعت دارای بار عاملی کمتر از 0/60 بودند که جهت اصلاح و برازش مدل از تحلیل حذف‌شده‌اند. مدل نهایی به لحاظ شاخص‌های برازش مدل قبل از اصلاح مدل (SRMR=0/11 و NFI=0/40) و بعد از اصلاح مدل (SRMR=0/08 و NFI=0/70) است که نشانگر بهبود شاخص‌ها بعد از اصلاح مدل است و ضریب آلفای کرونباخ BST برای خردمندی (0/72)، شجاعت (0/60)، انسانیت (0/75)، عدالت (0/65)، اعتدال (0/73) و تعالی (0/78) محاسبه کردید. ضریب پایایی ترکیبی (CR) برای همه مؤلفه BST بالاتر از 0/70 است که نشان‌دهنده پایایی قابل قبول است.

یافته‌ها

والدین شرکت‌کننده در پژوهش حاضر شامل 286 نفر بودند که از 224 نفر (78 درصد) مادر و 62 نفر (21 درصد) پدر تشکیل شدند. میانگین سنی مادران 38/80 (20/94) سال و میانگین سنی پدران 40/13 (6/24) سال بود. میانگین سنی فرزندان نیز برابر با 8/52 (2/52) بود. در پژوهش حاضر اطلاعات آمار توصیفی شامل شاخص‌های تمایل مرکزی و پراکندگی است. در جدول 1 میانگین و انحراف معیار (SD) متغیرها پژوهش آمده است. جهت مقایسه جنسیتی در متغیرهای پژوهش آزمون t مستقل³ اجرا گردید و همچنان که مشاهده می‌شود در هیچ یک از متغیرهای پژوهش جنسیت والدین تفاوت معنی‌داری در میانگین‌های ایجاد نمی‌کند.

1. Brief Strength Test (BST)
2. Zubair, Kamal, & Artemeva
3. Independent Samples T-Test

جدول 1. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه‌ها	شاخص توصیفی		آزمون t		آزمون K-S		کجی	کشیدگی
		میانگین	SD	t	P	Z	P		
توانمندی‌های منش	خردمندی	10/02	3/88	0/70	0/48	71/8	0/002	10/3	0/10
	شجاعت	8/33	3/31	0/31	0/75	2/75	0/000	0/31	-0/22
	انسانیت	6/49	3/16	1/45	50/1	1/94	0/001	0/08	-0/85
	عدالت	6/54	2/91	1/65	100/	32/1	0/000	0/22	-0/71
	اعتدال	8/23	3/60	0/67	0/50	31/9	0/001	0/23	-0/38
	تعالی	10/76	4/40	0/77	0/44	61/8	0/002	80/1	-0/54
	کل	150/4	18/55	1/01	0/31	61/9	0/001	0/38	-0/32
	پذیرش هیجانی	21/22	5/82	0/48	0/62	1/66	0/008	90/2	0/31
	رفتار هدفمند	14/54	3/82	-0/05	0/95	1/34	0/054	0/04	0/19
	کنترل تکانه	15/05	3/52	50/1	0/88	1/84	0/002	-0/05	0/85
تنظیم هیجانی	وضوح هیجانی	12/36	3/37	1-1/9	0/05	61/9	0/001	-0/08	0/19
	راهبرد تنظیم هیجان	21/38	4/79	-0/47	40/6	1/88	0/002	50/1	0/65
	آگاهی هیجانی	22/96	4/78	0/67	0/50	1/70	0/006	7-0/4	0/85
	کل	110/68	17/65	-0/07	0/94	2/34	0/000	0/44	0/534
CCNE حمایتی	واکنش‌های تنبیهی	19/32	5/76	3-1/0	0/30	1/53	0/018	-0/35	0/89
	به حداقل رساندن	20/67	5/39	1/05	0/29	1/57	0/014	-0/77	0/93
	پاسخ با پریشانی	15/96	5/59	-0/13	0/89	2/04	0/000	-0/67	0/66
	کل	42/41	11/51	5-0/4	0/65	1/62	0/011	-0/83	0/98
CCNE حمایتی	متمرکز بر مسئله	21/91	6/40	1/16	0/24	1/07	0/201	50-0/	0/85
	متمرکز بر هیجان	17/48	5/62	0/94	0/34	1/31	0/065	-0/27	0/64
	تشویق ابراز هیجان	17/01	5/63	50/9	0/34	91/1	0/119	-0/25	0/52
	کل	60/81	15/66	101/	0/27	1/14	0/147	-0/50	0/63

در این پژوهش به توصیه هایر هولت، رینگل و سارستد¹ (2016) داده‌های گم‌شده² در صورتی که بیش از 15 درصد بودند، آن موارد از تحلیل حذف شدند و زمانی که کمتر از 5 درصد بودند، از جایگزین میانگین استفاده شد. داده‌های پرت³ چند متغیری با بهره‌گیری از شاخص فاصله مهالونویس مشخص و از مجموعه داده حذف گردیدند. برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (K-S)⁴ استفاده شد و معیارهای کجی و کشیدگی در توزیع مورد بررسی قرار گرفت که توسط هایر و همکاران (2016) پیشنهاد شده است.

نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف متغیرها در سطح ($p < 0/05$) معنی‌دار است که نشان‌دهنده عدم توزیع بهنجار است. روش PLS-SEM که واریانس محور است، نسبت به روش‌های کوواریانس محور (AMOS و LIZREL) وجود توزیع غیر نرمال خیلی مشکل‌ساز نیست (هایر و همکاران، 2016) اما ملاک کجی/کشیدگی مطلق باید بررسی شود چرا که تخطی از این ملاک نشان‌دهنده توزیع غیر قابل قبول داده‌ها است. نتایج نشان می‌دهد میزان کجی/کشیدگی در زیر سطح $1 \pm$ هستند که نشان‌دهنده قابل قبول بودن توزیع داده‌ها است. در پژوهش حاضر نتایج شاخص VIF برای تمام متغیرهای آشکار در سطح ($VIF > 3$) است که نشان‌دهنده عدم وجود هم‌خطی است. ماتریس همبستگی در جدول 2 قابل مشاهده است.

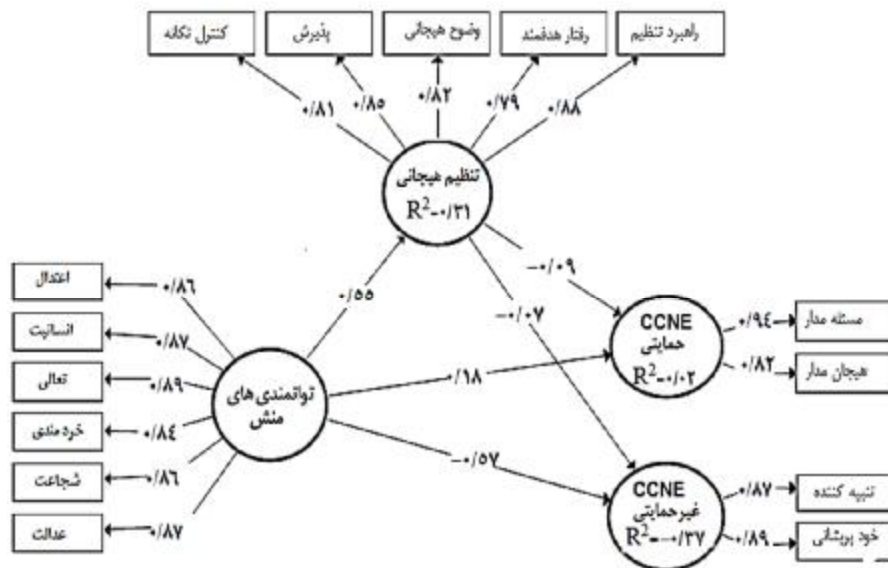
1. Hair, Hult, Ringle, & Sarstedt
 2. Missing Data
 3. Outliers
 4. Kolmogorov-Smirnov Test (K-S Test or Ks Test)

جدول 2. همبستگی بین مؤلفه‌های توانمندی منش، تنظیم هیجانی و شیوه‌های برخورد با هیجان‌های منفی کودکان

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
1. خردمندی	1																						
2. شجاعت	0/71**	1																					
3. انسانیت	0/70**	0/80**	1																				
4. عدالت	0/73**	0/67**	0/70**	1																			
5. اعتدال	0/207**	0/74**	0/67**	0/206**	1																		
6. تعالی	0/78**	0/507**	0/74**	0/74**	0/66**	1																	
7. کل	0/109**	0/87**	0/708**	0/87**	0/86**	0/84**	1																
8. پذیرش هیجانی	0/45**	0/37**	0/34**	0/35**	0/803**	0/40**	0/50**	1															
9. رفتار هدفمند	0/57**	0/31**	0/25**	0/202**	0/22**	0/24**	0/31**	0/803**	1														
10. کنترل تکانه	0/59**	0/63**	0/39**	0/29**	0/32**	0/29**	0/34**	0/39**	0/40**	1													
11. وضوح هیجانی	0/53**	0/55**	0/63**	0/405**	0/704**	0/43**	0/42**	0/47**	0/49**	0/51**	1												
12. راهبرد تنظیم	0/60**	0/906**	0/107**	0/67**	0/50**	0/45**	0/38**	0/39**	0/41**	0/804**	0/50**	1											
13. آگاهی هیجانی	0/3-0/3**	-0/13**	-0/33**	0/26**	80/0	0/10	0/06	0/16**	0/11	0/02	-0/03	0/57**	1										
14. کل	0/073	0/84**	0/78**	0/76**	0/76**	0/508**	0/805**	0/49**	0/44**	0/47**	0/500**	0/53**	0/57**	1									
15. تنبیهی	0/38**	0/04-0/33**	0/30-0/22**	0/8-0/2-0/38**	0/49**	0/47**	0/45**	0/40**	0/41**	0/40**	0/41**	0/40**	0/41**	0/41**	1								
16. کمیته‌سازی	0/106-0/16**	0/15**	-0/16**	-0/18**	-0/08	-0/14**	0/2-0/2-0/20**	0/22**	-0/17**	-0/10	0/4-0/1-0/19**	0/19**	0/19**	0/19**	0/19**	1							
17. پزیشانی	0/38**	0/55**	-0/35**	-0/02-0/33**	-0/31**	-0/19**	-0/21**	-0/30**	-0/55**	-0/52**	-0/52**	-0/50**	0/7-0/4-0/42**	-0/43**	-0/43**	-0/43**	1						
18. کل	0/408**	0/74**	0/208-0/37**	0/01-0/33**	-0/34**	-0/19**	-0/23**	-0/35**	0/5-0/5-0/53**	-0/51**	0/7-0/4	-0/46**	-0/43**	-0/44**	-0/44**	-0/44**	0/44**	1					
19. مسئله مدار	0/23**	0/08	0/46**	0/24**	0/15**	0/35**	0/03	-0/044	0/04	0/19**	0/14**	0/301	0/23**	0/24**	0/301	0/15**	0/15**	0/15**	1				
20. هیجان مدار	0/60**	0/34**	0/17**	0/56**	0/34**	1-0/0	0/31**	-0/06	-0/028	-0/04-0/15**	-0/08	10/0	0/03	40/0	0/12**	10/1	0/05	1-0/0	1-0/0	1			
21. تشویق ابراز	0/60**	0/4**	0/3**	0/30**	0/39**	0/24**	3-0/0	0/17**	-0/03	7-0/0	5-0/0	-0/12**	6-0/0	-0/06	-0/10	-0/06	0/01	10/0	-0/02	-0/10	1		
22. کل	0/75**	0/81**	0/88**	0/32**	0/200**	0/54**	0/29**	0/089	0/341**	0/022	0/054	0/001-0/114*	-0/001	0/117*	0/069	0/066	0/181**	0/177**	0/096	0/059	0/059	1	

0/01 < **P 0/05 < * P

با توجه به نتایج ماتریس همبستگی می‌توان گفت روابط بین مؤلفه‌های متغیرها نیز در اکثر موارد در سطح 0/05 و 0/01 معنی‌دار است. نتایج خروجی مدل معادلات ساختاری بعد از اصلاح مدل در شکل 3 قابل مشاهده است.

شکل 3. نتایج مدل اصلاح شده

ج) بررسی پایایی و روایی مدل

جدول 3 خلاصه شاخص‌های مهم روایی و پایایی مدل را نشان می‌دهد. در بخش نتایج تحلیل عاملی مدل اندازه‌گیری ملاک بار عاملی که بر اساس نظر محققان باید برابر و یا بیشتر از مقدار 0/40 شود (هایر و همکاران، 2016)، در این پژوهش بارهای عاملی برای مؤلفه آگاهی هیجانی (0/33-) از متغیر تنظیم هیجان و همچنین مؤلفه تشویق ابراز (0/17) کمتر از ملاک 0/40 هستند، لذا از تحلیل حذف گردیدند. در سایر مؤلفه‌ها، بارهای عاملی مورد تأیید قرار گرفتند. شاخص‌های روایی و پایایی معیارهای ضریب آلفای کرونباخ، ضریب دایلون-گولداشتین (rho_A) و پایایی ترکیبی (CR) گزارش شد که همه از ملاک 0/70 بالاتر هستند. اعتبار همگرا با استفاده از میانگین واریانس استخراج شده (AVE) (2) استفاده شد که AVE نیز از ملاک 0/50 بالاتر است و مورد تأیید است.

در این پژوهش شاخص‌های کیفیت روایی متقاطع (CvCom) و شاخص افزونگی (CV Red) و همچنین ضریب تعیین R2 گزارش شد که مقدار 0/02، 0/15 و 0/35 برای شاخص CvCom و شاخص CV Red به ترتیب میزان کیفیت کم، متوسط و زیاد را برای مدل اندازه‌گیری ارائه می‌دهند. با توجه به میانگین شاخص اشتراک 0/52 و میانگین شاخص افزونگی 0/11 می‌توان کیفیت مطلوب مدل را ارزیابی نمود. ضریب تعیین R2 که برای متصل کردن بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل‌سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود میانگین R2 تعدیل شده برای متغیرهای مدل برابر با 0/20 به دست آمد که نشان‌دهنده قابل توجه بودن اثر متغیرها در مدل هستند.

جدول 3. بارهای عاملی و شاخص‌های روایی و پایایی و کیفیت مدل

متغیر مؤلفه‌ها	نتایج تحلیل عاملی			شاخص‌های روایی و پایایی				شاخص‌های کیفیت مدل	
	بار عاملی	T	P	آلفای کرونباخ	rho_A	CR	AVE	R ²	CV Com CV Red
توانمندی‌های منش والدین	خردمندی	0/84	0/001						
	شجاعت	0/86	0/001						
	انسانیت	0/87	0/001	0/93	0/93	0/95	0/75	--	0/62
	عدالت	0/87	0/001						
	اعتدال	0/86	0/001						
	تعالی	0/89	0/001						
	تنظیم هیجانی	پذیرش هیجانی	0/85	0/001					
رفتار هدفمند		0/79	0/001						
کنترل تکانه		0/80	0/001	0/89	0/90	0/92	0/69	0/30	0/51
وضوح هیجانی		0/82	0/001						
راهبرد هیجان		0/88	0/001						
CCNE غیر حمایتی	آگاهی هیجانی	-0/33	0/014						
	تنبیهی	0/88	0/001	0/72	0/72	0/88	0/78	0/37	0/31
	کمینه‌سازی پاسخ با پریشانی	0/86	0/001						
CCNE حمایتی	مسئله مدار	0/91	0/004						
	هیجان محور تشویق ابراز	0/64	0/013	0/75	0/90	0/88	0/79	0/02	0/32
		0/17	0/577						

1. Composite Reliability (CR)
2. Average Variance Extracted (AVE)

روایی افتراقی: یکی از شاخص‌های ارزیابی روایی افتراقی¹ از طریق بارهای متقاطع به روش فورنل و لارکر² (جدول 4) است. مجذور روایی همگرایی هر سازه از مقادیر همبستگی بین سازه‌های دیگر بزرگ‌تر است، لذا مدل تحقیق، از نظر روایی واگرا مطابق روش فورنل و لارکر مورد تأیید است.

جدول 4. شاخص روایی افتراقی به روش فورنل و لارکر

متغیرهای پژوهش	CCNE حمایتی	CCNE غیر حمایتی	تنظیم هیجان	توانمندی منش
CCNE حمایتی	0/89			
CCNE غیر حمایتی	0/25	0/88		
تنظیم هیجان	0/01	-0/38	0/83	
توانمندی منش	0/13	-0/61	0/55	0/87

شاخص‌های برازش مدل قبل از اصلاح (SRMR = 0/11 و NFI = 0/77) شاخص‌های برازش مدل بعد از اصلاح (SRMR = 0/08 و NFI = 0/82) است که نشان‌دهنده بهبود و تأیید شاخص‌ها بعد از اصلاح مدل است. یافته‌های مربوط به اثرات مستقیم، غیرمستقیم و اثرات کل در جدول 5 خلاصه شده است.

جدول 5. برآوردهای ضرایب اثر مستقیم، غیرمستقیم و اثرات کل

جهت مسیرها	اثرات مستقیم			اثرات غیرمستقیم			اثرات کل		
	P	T	β	P	T	β	P	T	β
توانمندی منش -> CCNE حمایتی	0/18	1/40	0/16	--	--	--	0/19	1/30	0/13
توانمندی منش -> CCNE غیر حمایتی	-0/57	7/74	0/001	--	--	--	0/001	13/37	-0/61
توانمندی منش -> تنظیم هیجان	0/55	8/25	0/001	--	--	--	0/001	8/25	0/55
تنظیم هیجان -> CCNE حمایتی	-0/09	0/53	0/59	--	--	--	0/59	0/53	-0/09
تنظیم هیجان -> CCNE غیر حمایتی	-0/07	0/73	0/46	--	--	--	0/46	0/73	-0/07
توانمندی منش -> تنظیم هیجان -> CCNE حمایتی				-0/05	0/50	0/61	--	--	--
توانمندی منش -> تنظیم هیجان -> CCNE غیر حمایتی				-0/04	0/67	0/50	--	--	--

نتایج جدول 5 نشان‌دهنده آن است که مسیر مستقیم توانمندی منش به CCNE حمایتی ($p = 0/16, \beta = 0/18$) غیر معنی‌دار است و همچنین مسیر مستقیم توانمندی منش به CCNE غیر حمایتی ($p = 0/001, \beta = -0/57$) به طور منفی معنی‌دار است، اما مسیر مستقیم توانمندی منش به تنظیم هیجان ($p = 0/001, \beta = 0/55$) به طور مثبت معنی‌دار است. مسیر مستقیم تنظیم هیجان به CCNE حمایتی ($p = 0/59, \beta = -0/09$) و CCNE غیر حمایتی ($p = 0/73, \beta = -0/07$) غیر معنی‌دار است. اثرات غیرمستقیم توانمندی منش والدین به CCNE حمایتی و غیر حمایتی با توجه به نقش واسطه‌ای تنظیم هیجانی غیر معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش باهدف بررسی نقش واسطه‌ای تنظیم هیجان در پیش‌بینی سبک‌های اجتماعی سازی هیجانی بر اساس توانمندی‌های منش والدین انجام گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که توانمندی‌های منش والدین تبیین‌کننده تنظیم هیجان و همچنین به طور منفی تبیین‌کننده سبک‌های غیر حمایتی CCNE است. اما توانمندی منش والدین تبیین‌کننده CCNE حمایتی نبود. در تشریح

1. Discriminant Validity
2. Fornell-Larcker Criterion

این یافته می‌توان گفت که توانمندی‌های منش که در فضیلت‌های انسان هستند منجر به افزایش تنظیم هیجانی می‌شوند و از سویی دیگر منجر به کاهش برخوردهای غیر حمایتی CCNE در والدین می‌گردد. این یافته‌های پژوهش همسو با مدل فرایندی فرزند پروری بلسکی (1984) است که ویژگی‌های شخصیتی والدین را مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده فرزند پروری والدین می‌داند و همچنین همسو با پژوهشگرانی که شخصیت والدین را در شکل‌گیری فرزند پروری دخیل می‌دانند (پورشتاین و همکاران 2011 و تاربان و شاو، 2018)، لذا ویژگی‌ها و توانمندی‌های مثبت منش والدین می‌توانند منجر به کاهش برخورد غیر حمایتی والدین با فرزند خود در موقعیت‌های دشوار هیجانی گردند. یافته‌های پژوهش در ارتباط با نقش توانمندی‌های منش والدین در تبیین تنظیم هیجان نیز با پژوهش‌هایی مانند واگنر و همکاران (2020)، باومن و همکاران (2020) و هوفر و همکاران (2020) همسو است که نشان می‌دهد که توانمندی‌های منش منجر به پیامدهای مثبت روان‌شناختی در افراد می‌شود. در تبیین این یافته باید گفت توانمندی‌ها منش که نشان‌دهنده فضیلت مرکزی هستند و هر یک به نوعی می‌توانند منجر به تنظیم هیجانی در والدین گردند به عنوان نمونه فضیلت خردمندی شامل توانمندی‌های است که می‌تواند منجر به تنظیم هیجان والدین در موقعیت‌های گوناگون شود. فضیلت خردمندی شامل توانمندی چون نگرش باز است که بیانگر اندیشیدن به چیزها از طریق گوناگون و بررسی آن‌ها از همه جهات است. خردمندی می‌تواند منجر به جلوگیری از کنش‌های هیجانی غیر قابل کنترل شود که با کنترل تکانه از مؤلفه‌های تنظیم هیجانی هماهنگ هست و از سویی این توانمندی منشی می‌تواند منجر به کاهش سبک‌های غیر حمایتی CCNE گردد. سایر توانمندی‌های از این فضیلت هم عشق به یادگیری و دیدگاه و بینش نیز می‌تواند در تنظیم هیجان والدین مؤثر باشد و هم منجر به کاهش برخوردهای غیر حمایتی CCNE از سویی والدین گردد. فضیلت شجاعت که اعمال اراده برای دستیابی به اهداف است و شامل توانمندی‌های شجاعت، پشتکار، صداقت و ذوق و شوق است (پترسون و سلیگمن، 2004) می‌تواند شرایط خانواده و محیط فرزند پروری را به سمت تعدیل هیجان‌های منفی و تنظیم هیجان فراهم کند و از سویی دیگر با ایجاد جو حمایتی در خانواده منجر به تعدیل CCNE غیر حمایتی شود. فضیلت انسانیت که شامل توانمندی‌ها بین فردی چون عشق، مهربانی و هوش اجتماعی است، (سلیگمن و سیکسزنت میهالی، 2014) می‌تواند در والدین هم منجر کاهش مشکلات در تنظیم هیجانی شود و هم از سویی با ایجاد جوی حمایتی و همچنین به واسطه عشق و مهربانی منجر به کاهش برخوردهای مقابله‌ای غیر سازنده در موقعیت‌های هیجانی گردد. فضیلت عدالت که زیربنای زندگی سالم اجتماعی است و شامل توانمندی‌های کار گروهی، انصاف و رهبری است؛ فضیلت اعتدال، که شامل توانمندی‌های بخشش، فروتنی و خود تنظیمی است و فضیلت تعالی، که شامل توانمندی‌های چون قدردانی از زیبایی و برتری، سپاسگزاری، امید، شوخ‌طبعی و معنویت است همه تسهیل‌کننده تنظیم هیجانی والدین و کاهش‌دهنده نقص در تنظیم هیجانی هستند و به واسطه تأثیری که روی نحوه برخورد والدین در موقعیت‌های دشوار هیجانی فرزندان دارد می‌تواند منجر به کاهش اجتماعی سازی هیجانی همچون تنبیه و کمینه سازی و واکنش پریشانی شود. فضیلت تعالی والدین می‌تواند نقشی مهم در کاهش برخورد غیر حمایتی والدین در حین اجتماعی سازی فرزندان داشته باشد چرا که با توانمندی‌های قدردانی از زیبایی و برتری، سپاسگزاری، امید، شوخ‌طبعی و معنویت می‌توانند برخوردهای غیر حمایتی را در والدین کاهش دهند.

با توجه به نتایج پژوهش حاضر تنظیم هیجان والدین تبیین‌کننده CCNE حمایتی و غیر حمایتی نیست. این یافته با پژوهش‌های هاژل و پالی (2020) که نشان دادند تنظیم هیجان والدین نقش موثری در اجتماعی سازی هیجانی والدین دارد و برای حل فصل مشکلات هیجانی و رفتاری دوران کودکی، از اهمیت بالایی برخوردار است و منجر به بهبود شیوه‌های فرزند پروری مرتبط با هیجان می‌شود نا همسو است. این یافته همچنین با پژوهش‌های لی و همکاران (2019)؛ لیسو و همکاران (2019)؛ ژائو و همکاران (2018)؛ هوفر و همکاران (2020)؛ داسپ و همکاران (2018) و رویز و همکاران (2020) که نقش سازنده گرمی هیجانی والدین در سازگاری اجتماعی فرزندان اشاره کردند، نا همسو است.

جهت تبیین این یافته باید گفت تنظیم هیجانی والدین که به نظر می‌رسد از طریق ایجاد پذیرش، آگاهی، کنترل تکانه و راهبردهای تنظیم هیجان منجر به ایجاد فضای تربیتی آرام و دور از تنش در خانواده و در تعامل والد-فرزند گردد و در موقعیت‌های دشوار هیجانی منجر به افزایش سبک‌های حمایتی و همچنین کاهش سبک‌های غیر حمایتی گردد، اما نتایج پژوهش حاضر نشان تنظیم هیجان در والدین تبیین‌کننده اجتماعی سازی هیجانی حمایتی و غیر حمایتی در والدین نیست که یافته‌ای قابل تأمل است. به نظر می‌رسد تنظیم هیجانی که دربرگیرنده مؤلفه‌هایی چون پذیرش، کنترل تکانه، وضوح هیجانی، رفتار هدفمند و راهبردهای تنظیم است توانسته در موقعیت‌های اجتماعی بروز پیدا کند و منجر به اجتماعی شدن فرزندان گردد و در بافت فرزند پروری و خانواده نتوانسته به اجتماعی سازی هیجانی منجر شود و به نظر می‌رسد که والدین به لحاظ هیجانی خودتنظیم، کمتر در رفتارهای مرتبط با اجتماعی سازی هیجانی فرزندان مشارکت می‌کنند که می‌تواند تبیین‌کننده این یافته باشد.

یافته‌ها نشان داد که مسیر غیرمستقیم توانمندی‌های منش والدین به CCNE غیر حمایتی و CCNE حمایتی با توجه به نقش واسطه تنظیم هیجان غیر معنی‌دار است. از این یافته می‌توان دریافت که توانمندی‌های منش والدین اگر چه به طور مستقیم تبیین‌کننده مثبت تنظیم هیجانی والدین است و همچنین تبیین‌کننده منفی سبک‌های غیر حمایتی والدین در برخورد با هیجان‌ها منفی فرزندان است، اما توانمندی‌های منش به واسطه تنظیم هیجان قادر به تبیین CCNE غیر حمایتی و CCNE حمایتی و به نوعی اجتماعی سازی هیجانی والدین نیست. این یافته با پژوهش‌هایی که به نقش سازنده تنظیم هیجان در تسهیل رفتارهای اجتماعی سازی هیجانی و CCNE اشاره دارند نا همسو است که می‌توان به هاژل و پالی (2020)؛ رویز، تیلور و کاوین، (2020)؛ هوفر و همکاران (2020)؛ ژائو، کنگ و لیو (2018) و داسپ و همکاران (2018) اشاره کرد. نتایج نشان داد علیرغم ارتباط مثبت بین توانمندی‌های منش با تنظیم هیجانی و به نظر می‌رسد توانمندی‌های منش وقتی همراه با تنظیم هیجان والدین در بافت فرزند پروری قرار می‌گیرد، تأثیری مثبت بر رفتار والدین در موقعیت‌های هیجانی ندارد. توانمندی‌های منش به لحاظ فردی برای والدین دارای اثرات مثبت چون تنظیم هیجان است اما همین توانمندی وقتی در بافت فرزند پروری همراه با تنظیم هیجان می‌گردد، در موقعیت‌های هیجانی منجر به برخورد حمایتی و حتی کاهش در برخورد غیر حمایتی با فرزندان در موقعیت‌های استرس آور هیجانی در فرزند نمی‌شود. به نظر می‌رسد سایر عوامل که در پژوهش حاضر مورد توجه نبودند بتوانند نقش توانمندی‌های منش را در کاهش بروز CCNE غیر حمایتی در والدین تبیین کند که در پژوهش حاضر قابل توجه است. از جمله متغیرهایی که می‌تواند در این میان نقش ایفا کنند عوامل فرهنگی و اجتماعی در جامعه امروز هستند، چرا که ارزش‌های فرهنگی می‌تواند به طور خاص روی شیوه‌های فرزند پروری و نحوه برخورد والدین دخیل باشند. مسائل اقتصادی و اجتماعی نیز می‌تواند اجتماعی سازی هیجانی و شیوه برخورد والدین با فرزندان در موقعیت‌های اجتماعی دخیل باشند.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش مشارکت کم پدران در پژوهش بود چرا که جنسیت یکی از متغیرهای جمعیت شناختی هست که می‌تواند نقش مهمی در تبیین نتایج داشته باشد. در پژوهش حاضر از نسخه آنلاین پرسش‌نامه‌ها استفاده شد که می‌تواند محدودیت‌هایی را ایجاد کند. از جمله محدودیت‌های روش شناختی که در پژوهش‌های مبتنی بر همبستگی، تبیین علی از یافته‌ها است و علیرغم استفاده از روش مدل سازی معادلات ساختاری جهت رفع این محدودیت، باید در استنباط علی جانب احتیاط رعایت شود. در پژوهش حاضر توانمندی‌های منش والدین را به عنوان متغیر برون زا و پیش‌بینی‌کننده نظم‌بخشی هیجان والدین و همچنین CCNE والدین در نظر گرفته شد، و نتایج بر خلاف انتظار نشان داد که تنظیم هیجان ایفاگر نقش واسطه‌ای در ارتباط بین توانمندی‌های منش با CCNE والدین نیست. با توجه به این مسئله به نظر می‌رسد که عوامل دیگری در این میان نقش ایفا کنند. از جمله عواملی که می‌تواند در این میان نقش ایفا کنند عوامل فرهنگی و ارزش‌های حاکم بر فرزند پروری و همچنین مسائل اقتصادی و اجتماعی در جامعه کنونی ایران می‌باشد؛ لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به نقش عوامل فرهنگی اجتماعی و اقتصادی توجه شود.

تقدیر و تشکر

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از تمامی مدیران مدارس، کارکنان آموزش و پرورش و همچنین والدین محترم ساکن در شهر یزد که در انجام این پژوهش همکاری نموده‌اند، نهایت سپاس و قدردانی را به عمل آورند.

منابع

- ترکمن ملایری، م.، و شیخ‌الاسلامی، ر. (1398). همدلی و رفتارهای جامعه پسند: نقش واسطه‌ای هیجان‌های اخلاقی، فصلنامه روان‌شناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، 15(59)، 261-272.
- خان‌زاده، م.، سعیدیان، م.، حسین چاری، م.، و ادیسی، ف. (1391). ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس دشواری در نظم‌بخشی هیجانی، نشریه بین‌المللی علوم رفتاری، 6(1)، 87-96.
- شریفی اردانی، ع.، و خرماتی، ف. (1401). رابطه سرمایه اجتماعی و فرهنگی والدین با مهارت‌های اجتماعی فرزندان: نقش واسطه‌ای سبک‌های والدین در برخورد با هیجانات منفی کودکان، فصلنامه پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، 11(45)، 121-142.
- Baumann, D., Ruch, W., Margelisch, K., Gander, F., & Wagner, L. (2020). Character strengths and life satisfaction in later life: An analysis of different living conditions. *Applied Research in Quality of Life*, 15(2), 329-347.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), 83-96.
- Bornstein, M. H., Hahn, C. S., & Haynes, O. M. (2010). Social competence, externalizing, and internalizing behavioral adjustment from early childhood through early adolescence: Developmental cascades. *Development and psychopathology*, 22(4), 717-735.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In W. Damon (Series Ed.) & R. M. Lerner (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Theoretical model of human development* (pp. 793-828). New York, NY: John Wiley.
- Bunford, N., Dawson, A. E., Evans, S. W., Ray, A. R., Langberg, J. M., Owens, J. S., ... & Allan, D. M. (2020). The difficulties in emotion regulation scale-parent report: A psychometric investigation examining adolescents with and without ADHD. *Assessment*, 27(5), 921-940.
- Cui, L., Criss, M. M., Ratliff, E., Wu, Z., Houlberg, B. J., Silk, J. S., & Morris, A. S. (2020). Longitudinal links between maternal and peer emotion socialization and adolescent girls' socioemotional adjustment. *Developmental Psychology*, 56(3), 595-607.
- Daspe, M. È., Arbel, R., Ramos, M. C., Shapiro, L. A., & Margolin, G. (2019). Deviant peers and adolescent risky behaviors: The protective effect of nonverbal display of parental warmth. *Journal of research on adolescence*, 29(4), 863-878.
- Denham, S. A. Ferrier, D. E. & Bassett, H. H. (2020). Preschool teachers' socialization of emotion knowledge: Considering socioeconomic Risk. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 69(3), 101-160.
- Eisenberg, N. (2020). Findings, issues, and new directions for research on emotion socialization. *Developmental Psychology*, 56(3), 664-670.
- Eisenberg, N., Cumberland, A., & Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological Inquiry*, 9, 241-273.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., & Murphy, B. C. (1996). Parents' reactions to children's negative emotions: Relations to children's social competence and comforting behavior. *Child Development*, 67(5), 2227-2247.
- Fabes, R. A., Poulin, R. E., Eisenberg, N., & Madden-Derdich, D. A. (2002). The coping with children's negative emotions scale (CCNES): Psychometric properties and relations with children's emotional competence. *Marriage and Family Review*, 34, 285-310.
- Fabes, R. A., Eisenberg, N., & Bernzweig, J. (1990). The coping with children's negative emotions scale: Procedures and scoring. Available from authors. Arizona State University, 10, J002v34n03_05.
- Godleski, S. A., Eiden, R. D., Shisler, S., & Livingston, J. A. (2020). Parent socialization of emotion in a high-risk sample. *Developmental Psychology*, 56(3), 489-502.

- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 41-54.
- Grusec, J. E., & Davidov, M. (2021). *Socializing children*. Cambridge University Press.
- Hair, J. F., Hult, G. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2016). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. SAGE Publications, Inc.
- Hajal, N. J., & Paley, B. (2020). Parental emotion and emotion regulation: A critical target of study for research and intervention to promote child emotion socialization. *Developmental Psychology*, 56(3), 403–417.
- Höfer, S., Gander, F., Höge, T., & Ruch, W. (2020). Character strengths, well-being, and health in educational and vocational settings. *Applied research in quality of life*, 15(2), 301-306.
- Hofmann, J., Heintz, S., Pang, D., & Ruch, W. (2020). Differential relationships of light and darker forms of humor with mindfulness. *Applied Research in Quality of Life*, 15(2), 369-393.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practices of structural equation modeling* (Forth Eds). New York: Guilford.
- Li, J. B., Willems, Y., Stok, F. M., Deković, M., Bartels, M., & Finkenauer, C. (2019). Parenting and self-control across early to late adolescence: A three-level metaanalysis. *Perspectives on Psychological Science*, 14, 967–1005.
- Lissa, V., Caspar, J., Keizer, R., Lier, V., Pol, A. C., Meeus, W. H. J., et al. (2019). The role of fathers' versus mothers' parenting in emotion-regulation development from midlate adolescence: Disentangling between-family differences from within-family effects. *Developmental Psychology*, 55(2), 377–389.
- McNeil, D. & Zeman, J. (2021). Adolescents' reluctance to express emotions: relations to parent emotion socialization. *Journal of Child Family Study*, 30(1), 107–120.
- Moran, K. M., Turiano, N. A., & Gentzler, A. L. (2018). Parental warmth during childhood predicts coping and well-being in adulthood. *Journal of Family Psychology*, 32(5), 610–621.
- Ornaghi, V., Agliati, A., Pepe, A., & Gabola, P. (2019). Patterns of Association between Early Childhood Teachers' Emotion Socialization Styles, Emotion Beliefs and Mind-Mindedness. *Early Education and Development*, 1–19.
- Parke, R. D., & Mc Dowell, D. J. (1998). Toward an expanded model of emotion socialization: New people, new pathways. *Psychological Inquiry*, 9(4), 303-307.
- Peterson, C., & Seligman, M. E. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification* (Vol. 1). Oxford University Press.
- Power, T. G. (2004). Stress and coping in childhood: The parents' role. *Parenting: Science and Practice*, 4(4), 271-317.
- Proyer, R. T. (2021). Positive Psychology. In: Shackelford, T.K. Weekes-Shackelford, V.A. (eds) *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*. Springer, Cham.
- Ruiz, Y., Taylor, Z. E., & Cavin, R. (2021). Parent-Adolescent Communication as a Protective Factor Against Adolescent Alcohol and Tobacco Use: Reported Narratives From Youth From Latinx Farmworker Families. *Journal of Adolescent Research*, 36(4), 315-341.
- Seligman, M. E., & Csikszentmihalyi, M. (2014). Positive psychology: An introduction. In *Flow and the foundations of positive psychology* (pp. 279-298). Springer, Dordrecht.
- Taraban, L., & Shaw, D. S. (2018). Parenting in context: Revisiting Belsky's classic process of parenting model in early childhood. *Developmental Review*, 48, 55–81.
- Wagner, L., Gander, F., Proyer, R. T., & Ruch, W. (2020). Character strengths and PERMA: Investigating the relationships of character strengths with a multidimensional framework of well-being. *Applied Research in Quality of Life*, 15(2), 307-328.
- Zhao, G., Kong, F., & Liu, Z. (2018). Parental warmth and adolescents' gratitude: The mediating effect of responsibility and the belief in a just world. *Psychological Development and Education*, 34(3), 257–263.
- Zimmermann, J. J., Eisemann, M. R., & Fleck, M. P. (2008). Is parental rearing an associated factor of quality of life in adulthood? *Quality of Life Research*, 17(2), 249–255.
- Zubair, A., Kamal, A., & Artemeva, V. (2018). Gender differences in character strengths, social competence, and peer relations among Pakistani and Russian university students. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 607-626.